

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор навчально-наукового
інституту

«Каразінський інститут
міжнародних відносин та
туристичного бізнесу»

Микола ПИСАРЕВСЬКИЙ

28 серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА В ЕПОХУ ТРАНСФОРМАЦІЙ

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти другий (магістерський)

галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
(шифр і назва)

спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)

освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
(шифр і назва)

спеціалізація _____
(шифр і назва)

вид дисципліни за вибором

інститут ІНІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

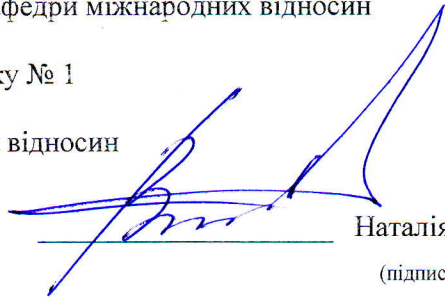
“28” серпня 2025 року, протокол № 1

РОЗРОБНИЦЯ ПРОГРАМИ: Панасенко Ганна Сергіївна, кандидат політичних наук, доцентка, доцентка ЗВО

Програму схвалено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол від “25” серпня 2025 року № 1

Завідувачка кафедри міжнародних відносин

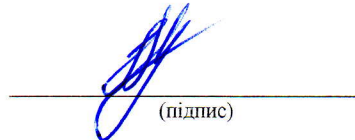

Наталія ВІННИКОВА

(підпис)

Програму погоджено з гаранткою освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Гарантка освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

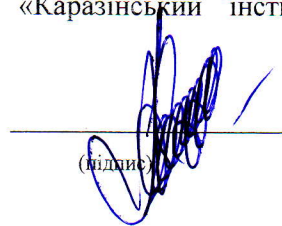
Ірина ПЕРЕСИПКІНА

(прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Протокол від «27» серпня 2025 року, № 1

Голова науково-методичної комісії ННІ «Каразінський інститут міжнародних відносин та туристичного бізнесу»

Ганна ПАНАСЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Зовнішня політика в епоху трансформацій» складена відповідно до освітньо-професійної програми:

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»,

підготовки магістра,

за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Зовнішня політика в епоху трансформацій» є надання студентам системних знань та аналітичних навичок для розуміння ключових чинників, механізмів і сучасних тенденцій формування зовнішньої політики держав в умовах глобальних трансформацій, а також розвиток їхніх компетенцій для оцінки ефективності зовнішньополітичних стратегій та адаптації до сучасних викликів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- Глибоке вивчення сучасних теорій та моделей зовнішньої політики, а також чинників, що впливають на її формування в умовах глобальних трансформацій.
- Опанування методології аналізу та прогнозування зовнішньополітичних стратегій різних держав, враховуючи їхні ресурси, інтереси та виклики.
- Розвиток компетенцій для проведення самостійного дослідження, збору та критичного аналізу інформації, що дозволить оцінювати ефективність інструментів зовнішньої політики.
- Вивчення механізмів та інструментів реалізації зовнішньої політики в умовах гібридних загроз, цифровізації та нових акторів (недержавних організацій, транснаціональних корпорацій).
- Набуття навичок для розробки рекомендацій та стратегічних рішень у сфері зовнішньої політики, що відповідають сучасним викликам і тенденціям.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4. Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
3-й	-
Лекції	
18 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
4 год. (практ.), 5 год. (сем.)	-

Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
93 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

* у разі формування малочисельних груп обсяг аудиторного навчального навантаження, відведеного на вивчення навчальної дисципліни, зменшується відповідно до Положення про планування й звітування науково-педагогічних працівників Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

- формування наступних загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- формування наступних спеціальних компетентностей:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки, міждисциплінарних досліджень.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК11. Здатність аналізувати природу зовнішньої політики та міжнародних відносин, еволюцію підходів до їх формування та здійснення, принципи організації та функціонування інститутів зовнішньої політики, прогнозувати систему міжнародних відносин.

СК15. Здатність аналізувати основні напрями діяльності дипломатичної служби у зовнішній політиці країн у сучасних умовах.

СК16. Здатність визначати особливості, характер та ступінь взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня та налагоджувати комунікації між ними.

- формування наступних м'яких навичок (soft skills):

- Комунікативні навички.
- Критичне мислення та аналіз.
- Адаптивність.
- Міжкультурна компетентність.
- Проблемно-орієнтоване мислення.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти наступних результатів:

РН1. Знати та розуміти природу, джерела та напрями еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН4. Демонструвати знання особливостей, характеру та ступеня взаємозв'язків між суб'єктами міжнародних відносин різного рівня. Уміння/навички

РН5. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини.

РН6. Застосовувати сучасні наукові підходи, методології та методики для дослідження проблем міжнародних відносин та зовнішньої політики.

РН7. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН8. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

РН9. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку.

РН10. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН12. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН13. Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

РН19. Брати участь у професійній дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових проблем.

РН20. Організовувати та вести професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН21. Оцінювати результати власної роботи і відповідати за особистий професійний розвиток.

РН22. Демонструвати здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності.

РН23. Самостійно приймати рішення, відповідати за командну роботу.

Обов'язковою складовою частиною навчального процесу є самостійне опрацювання відповідної наукової та спеціальної літератури. Передбачено самостійну роботу з підручниками, посібниками, словниками, навчальною та довідковою літературою.

1.8. Пререквізити: «Актуальні проблеми міжнародних відносин та глобального розвитку», «Міжнародна політика та політичні комунікації».

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Еволюція зовнішньої політики: від класичних підходів до постіндустріальної парадигми

Аналіз ключових теорій зовнішньої політики (реалізм, лібералізм, конструктивізм). Дослідження впливу Вестфальської системи на формування зовнішньої політики та її трансформації в умовах постіндустріального суспільства. Визначення основних викликів, що стоять перед сучасною державою.

Тема 2. Аксіологічна основа зовнішньої політики: цінності та інтереси

Вивчення співвідношення між національними інтересами та ціннісними орієнтирами в зовнішній політиці. Аналіз ролі ідеології, культури та релігії у формуванні зовнішньополітичного курсу. Приклади зовнішньої політики, що базується на цінностях (права людини, демократія).

Тема 3. Нові актори та інструменти зовнішньої політики

Розгляд ролі недержавних акторів (ТНК, неурядові організації, міжнародні рухи) у міжнародних відносинах. Аналіз інструментів «м'якої сили», публічної та цифрової дипломатії. Визначення впливу нових медіа та інформаційних технологій на формування зовнішньополітичних іміджів.

Тема 4. Гібридні загрози та зовнішня політика

Дослідження природи та специфіки гібридних загроз. Аналіз використання інструментів інформаційної та кібервійни, економічного тиску, політичного втручання. Розгляд кейс-стаді щодо протидії гібридним загрозам у зовнішній політиці окремих держав.

Тема 5. Регіональна інтеграція як чинник зовнішньої політики

Аналіз впливу регіональних інтеграційних процесів на формування та реалізацію зовнішньої політики держав. Дослідження стратегій країн-учасниць регіональних об'єднань (ЄС, АСЕАН, НАФТА). Вивчення ролі регіональних блоків у глобальному управлінні.

Тема 6. Зовнішня політика України в умовах глобальних трансформацій

Аналіз еволюції зовнішньополітичного курсу України. Дослідження впливу регіонального та глобального контексту на зовнішню політику держави. Оцінка інструментів, що застосовуються Україною для захисту своїх інтересів.

Тема 7. Моделювання та прогнозування в зовнішній політиці

Огляд основних методів прогнозування міжнародних відносин (сценарний аналіз, експертні оцінки, моделювання). Практичне застосування методів для прогнозування можливих сценаріїв розвитку зовнішньополітичних процесів.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього		у тому числі			
		л	сем	лаб.	інд.	с. р.
	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Еволюція зовнішньої політики: від класичних підходів до постіндустріальної парадигми	12	2	1			9
Тема 2. Аксиологічна основа зовнішньої політики: цінності та інтереси	12	2	2			9
Тема 3. Нові актори та інструменти зовнішньої політики	12	2				9
Тема 4. Гібридні загрози та зовнішня політика	12	2	2			9
Тема 5. Регіональна інтеграція як чинник зовнішньої політики	12	2				9
Тема 6. Зовнішня політика України в умовах глобальних трансформацій	30	4	2 (пр)			24
Тема 7. Моделювання та прогнозування в зовнішній політиці	30	4	2 (пр)			24
Усього годин	120	18	5+ 4 (пр)			93

4. Теми семінарських, практичних занять

4.1. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 1. Еволюція зовнішньої політики: від класичних підходів до постіндустріальної парадигми	1
2.	Тема 2. Аксиологічна основа зовнішньої політики: цінності та інтереси Тема 3. Нові актори та інструменти зовнішньої політики	2
	Тема 4. Гібридні загрози та зовнішня політика	2
3.	Тема 5. Регіональна інтеграція як чинник зовнішньої політики	
	Разом	5

4.2. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-сть годин
1.	Тема 6. Зовнішня політика України в умовах глобальних трансформацій	2
2.	Тема 7. Моделювання та прогнозування в зовнішній політиці	2
	Разом	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1.	Тема 1. Еволюція зовнішньої політики: від класичних підходів до постіндустріальної парадигми 1. Напишіть есе на тему: "Чи є сучасна зовнішня політика постмодерною? Розбіжності та спільні риси з класичними теоріями (реалізмом, лібералізмом)". 2. Проаналізуйте еволюцію зовнішньої політики однієї з країн (наприклад, Китаю, Німеччини чи Туреччини) за останні 30 років. Визначте, які класичні та нові підходи були домінуючими на різних етапах. 3. Складіть порівняльну таблицю, що ілюструє відмінності між зовнішньою політикою епохи холодної війни та сучасною: визначте ключових акторів, інструменти, цілі та об'єкти. 4. Підготуйте презентацію про вплив технологій (інтернет, соціальні мережі, кіберпростір) на формування нової парадигми зовнішньої політики. 5. Запропонуйте власне бачення того, якою буде зовнішня політика провідних держав у найближчі 20 років, враховуючи технологічні та геополітичні зміни.	9
2.	Тема 2. Аксиологічна основа зовнішньої політики: цінності та інтереси – Оберіть країну з чітко вираженою аксиологічною зовнішньою політикою (наприклад, Канада, Швеція) та проаналізуйте, як її цінності (демократія, права людини) впливають на її економічні та політичні інтереси. – Підготуйтеся до дебатів на тему: "Що має бути пріоритетом у зовнішній політиці: захист національних інтересів чи просування універсальних цінностей?" – Проаналізуйте офіційні документи (наприклад, стратегію зовнішньої політики) однієї з країн. Визначте, чи є розбіжності між	9

	декларованими цінностями та реальними діями. – Напишіть есе на тему: "Цінності як інструмент зовнішньої політики: ефективність та обмеження". – Проведіть дослідження того, як історичні травми чи культурні особливості впливають на сприйняття цінностей у зовнішній політиці країни.	
3.	Тема 3. Нові актори та інструменти зовнішньої політики 1. Оберіть одну з транснаціональних корпорацій (ТНК) або неурядових організацій (НУО) і проаналізуйте її роль як актора зовнішньої політики (наприклад, Greenpeace, Amnesty International). 2. Порівняйте традиційні інструменти (дипломатія, війна, економічні санкції) з новими (публічна дипломатія, культурна експансія, кібератаки). Визначте їхні переваги та недоліки. 3. Підготуйте презентацію про використання соціальних мереж та інших цифрових платформ у публічній дипломатії. 4. Напишіть аналітичну записку для уявного міністра закордонних справ, в якій обґрунтуєте необхідність залучення недержавних акторів до формування зовнішньої політики. 5. Напишіть есе на тему: "Чи можуть нові актори зовнішньої політики зрівнятися за впливом із суверенними державами?".	9
4.	Тема 4. Гібридні загрози та зовнішня політика – Проаналізуйте одну з гібридних загроз, з якою зіткнулася Україна. Визначте її основні інструменти та вплив на внутрішню та зовнішню політику. – Підготуйте презентацію, в якій порівняєте стратегії протидії гібридним загрозам у різних країнах (наприклад, у США та країнах Балтії). – Напишіть есе на тему: "Трансформація інструментів зовнішньої політики у відповідь на гібридні загрози". – Опишіть, як міжнародні організації (наприклад, НАТО, ЄС) адаптуються до гібридних загроз. Які нові інструменти та механізми вони розробляють? – Розробіть план комунікаційної стратегії для уряду, спрямованої на протидію інформаційній кампанії, що здійснюється проти країни-партнера	9
5.	Тема 5. Регіональна інтеграція як чинник зовнішньої політики – Порівняйте моделі регіональної інтеграції Європейського Союзу та АСЕАН. Визначте, як ці моделі впливають на зовнішню політику їхніх країн-членів. – Проаналізуйте, як членство в регіональних інтеграційних угрупованнях впливає на переговорну силу їхніх учасників у глобальних переговорах. – Напишіть есе на тему: "Регіоналізм як альтернатива чи доповнення до глобалізації: вплив на зовнішню політику". – Підготуйте презентацію про роль регіональних організацій у вирішенні конфліктів та сприянні стабільності в регіоні. – Оберіть один з регіональних конфліктів і проаналізуйте роль регіональних та субрегіональних організацій у його врегулюванні	9
6.	Тема 6. Зовнішня політика України в умовах глобальних трансформацій 1. Проаналізуйте ключові трансформації зовнішньої політики України після 2014 року. Визначте, які фактори (внутрішні та зовнішні) були вирішальними. 2. Дослідіть роль публічної дипломатії в зовнішній політиці	24

	України (наприклад, через культурну експансію, медіа). Оцініть її ефективність та запропонуйте шляхи вдосконалення. 3. Проведіть SWOT-аналіз зовнішньої політики України: визначте сильні та слабкі сторони, а також можливості та загрози. 4. Напишіть есе на тему: "Європейська та євроатлантична інтеграція України: успіхи та виклики в епоху глобальних трансформацій". 5. Підготуйте презентацію про роль української діаспори як недержавного актора в зовнішній політиці України.	
7.	Тема 7. Моделювання та прогнозування в зовнішній політиці – Виберіть одну з методик прогнозування (наприклад, сценарне планування) та підготуйте аналітичний звіт, в якому спрогнозуєте розвиток міжнародної ситуації на найближчі 5-10 років у певному регіоні (наприклад, на Близькому Сході). – Оберіть один з політичних прогнозів, який не виправдався (наприклад, "кінець історії" Ф. Фукуями), та проаналізуйте, чому він виявився хибним. – Підготуйте презентацію про використання open-source intelligence (OSINT) як нового інструменту для аналізу та прогнозування в зовнішній політиці. – Напишіть есе на тему: "Роль штучного інтелекту та великих даних (Big Data) у прогнозуванні міжнародних відносин: перспективи та загрози". – Розробіть модель "дерева рішень" для ухвалення зовнішньополітичного рішення в гіпотетичній кризовій ситуації	24
	Разом	93

6. Індивідуальні завдання

Не передбачені навчальним планом.

7. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Зовнішня політика в епоху трансформацій» застосовуються наступні методи навчання:

- Організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
  - словесні: бесіда, лекція;
  - наочні: ілюстрація, демонстрація;
  - практичні: завдання, навчальні задачі, доповіді тощо.
- Стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
  - формування інтересу до навчання: пізнавальні кейси, навчальні «екскурсії», методи емоційного/ «оціночного» стимулювання тощо;
  - формування почуття обов'язку і відповідальності: методи навчальних заохочень, досягнень, навчальних вимог;
  - організації і здійснення навчальних дій і операцій: перцептивні, словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні;
  - логічні: індуктивні, аналогії;
  - гностичні: проблемно-пошуковий, репродуктивний (інструктаж, ілюстрація, пояснення, практичне тренування);
  - самоврядування навчальними діями: самостійна робота.
- Контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності: творчі, проблемно-пошукові.
- Бінарні, інтегровані (універсальні):

- навчальна робота під керівництвом викладача (семінарські заняття): кейси, самостійні письмові роботи, ситуативні задачі тощо;
- самостійна робота здобувачів поза контролем викладача - самостійна робота вдома/на семінарських заняттях, котра сприяє виробленню навичок самостійної пізнавальної діяльності.

Приклади методів навчання:

- Мозкова атака (брейнстормінг);
- Дискусія;
- Діалог;
- Кейс-метод;
- Апеляція до висловлювань відомих людей;
- Висловлювання аргументів «за» і «проти»;
- Апеляція до позитивних і негативних емоцій студентів;
- Наведення доказів;
- Аналіз, синтез, порівняння, аналогія, узагальнення, передбачення, міркування;
- Рольові ігри.

8. Методи контролю

Засвоєння тем розділів (поточний контроль) здійснюється на семінарських та практичних заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Поточний контроль і оцінювання результатів навчання передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять:

- контроль та оцінювання активності роботи студента під час практичних і семінарських занять;
- контроль та оцінювання якості підготовки та розробки проєктних завдань;
- контроль засвоєння теоретичного та практичного матеріалу;
- контроль та оцінювання вмінь вирішувати ситуаційні та евристичні задачі;
- контроль та оцінювання вмінь проводити дослідження та презентувати їх.

Семестровий підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному даною програмою дисципліни.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських і практичних заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій тощо).

Оцінка успішності студента є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Упродовж семестру проводиться поточний контроль.

Усі роботи, виконані та представлені на заняттях в рамках навчальної дисципліни, включаючи доповіді, презентації, кейс-стаді та інші проєктні завдання, повинні бути **обов'язково завантажені в систему дистанційного навчання Moodle** у зазначені терміни. Це є необхідною умовою для їхнього подальшого оцінювання та обліку.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання							Разом	Залікова робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7			
6	6	6	6	6	15	15	60	40	100

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 15 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи, індивідуального завдання.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Будь-яке завдання / вид роботи виконане з порушенням академічної доброчесності – 0 б.

Критерії оцінювання заняття (максимум 6 балів)

Усні відповіді на семінарських заняттях (до 4 балів)

1 бал: Відповідь містить базову інформацію, але є значні обмеження в її розкритті. Відсутній аналіз або приклади.

2 бали: Відповідь є доволі повною, з окремими деталями, але недостатньо глибокою. Відсутні приклади або аналіз, що демонструють розуміння теми.

3 бали: Відповідь логічна та структурована, містить основні ідеї та приклади. Однак, не всі аспекти теми розкрито повністю.

4 бали: Відповідь вичерпна, містить глибокий аналіз, приклади та зв'язок з іншими темами курсу. Демонструє високий рівень підготовки.

Експрес-контроль (до 2 балів)

1 бал: Завдання виконано, але є декілька помилок або недоліків у розумінні теми.

2 бали: Завдання виконано без помилок або з мінімальними, що свідчить про достатнє розуміння матеріалу.

Критерії оцінювання заняття (максимум 15 балів)

1. Усні відповіді на семінарських заняттях (до 5 балів)

1 бал: Відповідь є поверховою та фрагментарною, з багатьма неточностями.

2 бали: Відповідь містить основні тези, але без детального обґрунтування. Є суттєві недоліки у структурі.

3 бали: Відповідь повна та логічна, з правильним використанням термінології. Проте, аналіз є недостатньо глибоким.

4 бали: Відповідь структурована, демонструє розуміння теми. Містить власні приклади, але не всі аспекти розкрито повною мірою.

5 балів: Відповідь комплексна та вичерпна, демонструє глибокий аналіз та критичне мислення. Включає власні міркування, порівняння та міждисциплінарні зв'язки.

2. Експрес-контроль або індивідуальна робота (до 5 балів)

1–2 бали: Робота виконана формально, з численними помилками або неточностями. Демонструє слабе розуміння матеріалу.

3 бали: Завдання виконано з деякими недоліками, що свідчить про базове розуміння теми. Відповіді не завжди повні або обґрунтовані.

4 бали: Завдання виконано правильно, з мінімальними недоліками. Матеріал викладено логічно та послідовно.

5 балів: Завдання виконано бездоганно, з високим рівнем розуміння. Відповіді повні, обґрунтовані та структуровані.

3. Виконання творчого завдання або розв'язання ситуаційної задачі (до 5 балів)

1–2 бали: Завдання виконано частково або з суттєвими помилками у підході. Рішення ситуаційної задачі необґрунтоване.

3 бали: Завдання виконано, але бракує оригінальності або глибини. Розв'язання задачі правильне, але без урахування всіх можливих аспектів.

4 бали: Завдання виконано творчо та з належним рівнем креативності. Ситуаційна задача розв'язана логічно та обґрунтовано.

5 балів: Завдання виконано оригінально та з глибоким аналізом. Рішення ситуаційної задачі є комплексним, враховує всі деталі та пропонує нестандартні рішення.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 80 хвилин

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Теоретичне питання 1– 10 балів

Теоретичне питання 2– 10 балів

Тестові питання – 20 балів (10 питань по 2 б. за кожну правильну відповідь)

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

1–2 питання білета:

10 балів. Здобувач вищої освіти в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, грамотно, вільно та аргументовано його викладає. Глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого питання, демонструє системне розуміння концепцій та тенденцій зовнішньої політики в умовах трансформацій. Правильно інтерпретує ключові принципи та положення, вміє аналізувати та прогнозувати міжнародні процеси. Показує знання основної та додаткової літератури з дисципліни.

7–9 балів. Здобувач вищої освіти в достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та грамотно його викладає, але подекуди недостатньо аргументовано. Розкриває зміст поставленого питання, але демонструє лише загальне розуміння суті дисципліни. Використовує тільки обов'язкову літературу, не завжди демонструє вміння порівнювати різні підходи до аналізу зовнішньої політики.

4–6 балів. Здобувач вищої освіти загалом володіє навчальним матеріалом, але не демонструє цілісності засвоєних знань. Відповідь має неузгоджений характер, присутні невідповідності у використанні основного понятійно-категоріального апарату дисципліни (наприклад, плутає поняття «м'яка сила» та «публічна дипломатія»). Демонструє лише фрагментарне розуміння аналізованих процесів.

1–3 бали. Здобувач вищої освіти володіє матеріалом фрагментарно та поверхнево, не розкриває зміст поставлених питань. Демонструє непослідовне трактування етапів становлення та розвитку зовнішньої політики, не володіє термінологією, не знає ключових акторів чи подій, про які йшлося на лекціях. Демонструє низьку грамотність, що суттєво перешкоджає розумінню відповіді.

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на заліку студент, на вимогу викладача, залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

Зарахування неформальної освіти та додаткових активностей

1. Зарахування сертифікованих курсів

Здобувачі вищої освіти можуть отримати додаткові бали за успішне проходження дистанційних курсів або тренінгів на провідних освітніх платформах (Coursera, Prometheus тощо), які тематично пов'язані зі змістом дисципліни.

Умови зарахування:

- Студент має надати викладачеві офіційний документ (сертифікат або свідоцтво), що підтверджує успішне завершення курсу.
- Курс має бути погоджений з викладачем. Рекомендується обговорити вибір курсу заздалегідь.
- За успішне проходження одного курсу може бути зараховано до 5 балів додаткової поточної успішності.

2. Зарахування активної участі в наукових заходах

Додаткові бали можуть бути нараховані за активну участь у наукових конференціях, семінарах, публікацію наукових статей або тез досліджень.

Умови зарахування:

- Студент має надати офіційне звернення до викладача.
- До звернення необхідно додати підтверджуючі документи (сертифікати учасника конференції, копії наукових публікацій, витяги з протоколів тощо).

Кількість балів:

- Участь з доповіддю на науково-практичній конференції: до 5 балів.
- Публікація тез конференції: до 5 балів.
- Публікація статті у фаховому виданні: до 10 балів.

Кожне звернення розглядається індивідуально. Рішення про зарахування додаткових балів приймається згідно з нормативно-правовими документами, що діють у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Незалежно від кількості додаткових активностей, максимальна кількість балів поточної успішності **не може перевищувати 60 балів**.

У кінці семестру сумуються всі отримані студентом бали. Вказані вище види і форми засвоєння навчального курсу дають можливість набрати 60 балів та 40 балів за залікову роботу. Отже, максимальна кількість балів – 100.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
0–49	не зараховано
50–69	зараховано
70–89	
90–100	

10. Рекомендоване методичне забезпечення та література

Основна література

1. Бондаренко, К. В. (2023). Європейська політика сусідства в умовах геополітичної турбулентності. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Міжнародні відносини, (2), 2023. 55–63.
2. Гірман А.П., Волкова В.А., Ковальчук А.О. Зовнішня політика та міжнародні зв'язки Європейського Союзу. Політикус. 2020. Вип. 6. С.13–16.
3. Дем'яненко, С. М., Захарченко, С. М. Еволюція зовнішньої політики США в епоху мультиполярності. Зовнішня політика та дипломатія, (3), 2022. 112–125.
4. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб., 2012. 228 с.
5. Європейський Союз у міжнародних відносинах: навч. посіб. В.В. Копійка та ін. К. ВПЦ «Київський університет». 2021. 560 с.
6. Журба, О. А. Дилеми зовнішньої політики Китаю: від "мирного піднесення" до "дипломатії вовка". Науковий вісник Дипломатичної академії України, (4), 2021. 89–101.
7. Іваницька О. П. Регіональні підсистеми міжнародних відносин: навч. посібник. Вінниця: ТВОРИ, 2018. 444 с.
8. Коппель, О. А., Сурма, В. В. Цифрова дипломатія: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури. 2021. 240 с.
9. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України. Експертні рекомендації / Під заг. ред. Є. Габер, С. Корсунського, Г. Шелест. К., 2020. 107 с.
10. Миронова М.А. Спільна зовнішня політика та політика безпеки ЄС: конспект лекцій. Київ. КНУ імені Т.Г. Шевченка. 2022. 111 с.
11. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
12. Основи зовнішньої політики Європейського Союзу: навч. посіб. за заг. ред. Новікової Л.В. Харків. ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2022. 144 с.
13. Поліщук, І. В. Міжнародні відносини в умовах гібридних загроз. Чернівці: Чернівецький національний університет. 2022. 180 с.
14. Седляр Ю.О., Ярошенко В.М. Зовнішня політика держав: теоретичні засади дослідження питання. Актуальні проблеми політики. 2023. Вип. 71. С.184-190.
15. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
16. Шишкін, І. В. Зовнішня політика країн АТР: виклики XXI століття. Одеса: Фенікс. 2020. 350 с.
17. Bindi F. The Foreign Policy of the European Union: Assessing Europe's Role in the World. Brookings Institution Press. 2022. 405 p.
18. Keukeleire Stephan, Delreux Tom. The Foreign Policy of the European Union (The European Union Series). Bloomsbury Academic. 2022. 480 p.

Допоміжна література

1. Бжезінський З. Стратегічне бачення. Америка і криза глобальної влади / З. Бжезінський. Львів: Літопис, 2012. 168 с.
2. Горюнова Є.О. Зовнішня політика ЄС щодо російсько-української війни (2014–2022 рр.). Політикус. 2022. Вип. 4-2. С.45–51.
3. Демчишак Р., Завада Я. Зовнішня політика країн Центрально-Східної та Південно-Східної Європи: навч. посіб. Львів. «Львівська політехніка». 2021. 192 с.

4. Ждамарова А. В. Зовнішня політика сучасної держави: основні підходи до визначення поняття // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні відносини». Вип. 6. 2019. С. 72–78.
5. Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
6. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Харків. Vivat. 2020. 256 с.
7. Корсунський С. Як побудувати відносини з країнами Азії. Харків: Vivat, 2021. 288 с.
8. Культурна дипломатія: навч. посібник / за заг. ред. І.Б. Матяш, В.М. Матвієнка; Інститут міжнародних відносин КНУ імені Тараса Шевченка; Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин. Київ: ДП «ГДІП», 2021. 252 с.
9. Станчев М. Третя світова: битва за Україну / М. Станчев, Ю. Фельштинський. Київ: Наш Формат, 2022. 408 с.
10. Толстов С. В. Феномен стратегічного партнерства в міжнародних відносинах ХХІ ст. // Стратегічне партнерство в зовнішній політиці США, ЄС та країн латиноамериканського регіону: збірник наукових праць К., 2016. С. 8–16.
11. Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020. 176 с.
12. Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М. Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88–94.
13. Шамраєва В. М. Політика безпеки та оборони ЄС: еволюція формування / В. М. Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право». 2020. Вип. 29. С. 369–377.
14. Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Вип. 142. С. 4–14.
15. Hilz W. Deutsche Außenpolitik. / W. Hilz. Stuttgart Verlag W. Kohlhammer GmbH, 2017. 171 S.
16. Huntington, S. P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order / S. P. Huntington. New York, Simon & Schuster, 1996.
17. Manor I. Digitalization of Public Diplomacy. L.: Palgrave Macmillan, 2019. 356 p.
18. Ritzer G., Dean P. Globalization: Conceptualization, Origins, and History. 2nd Edition. Oxford, 2019. 606 p.
19. Stetsiuk N.M., Boichuk O.I., Strutynska T.Z. Politization of history and its role on the international relations: theoret ical and empirical analysis on example of Polish-Germany relations // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2022. Вип. 151. С. 10–26.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відеолекції, інше методичне забезпечення

1. Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 26 серпня 2021 року № 448/2021. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
2. Аналітичні доповіді Національного інституту стратегічних досліджень (НІСД). URL: <https://niss.gov.ua/>
3. Європейська комісія. URL https://commission.europa.eu/index_en
4. Європейський Союз: Дипломатична служба . URL: https://www.eeas.europa.eu/_en
5. Європейський Союз: Зовнішня політика та політика безпеки . URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/foreign-and-security-policy_en
6. Комітет Верховної Ради України з питань інтеграції України до Європейського Союзу URL: <https://comeuroint.rada.gov.ua/>

7. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/>
9. Сайт Ради з міжнародних відносин (Council on Foreign Relations). URL: <https://www.cfr.org/>
10. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua>.
11. Урядовий портал: Євроінтеграція . URL: <https://www.kmu.gov.ua/tag/yevrointegraciya>

12 Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непереборної сили

В умовах дії обставин непереборної сили освітній процес в університеті здійснюється відповідно до наказів/ розпоряджень ректора/ проректора або за змішаною формою навчання або повністю дистанційно в синхронному режимі.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборобою відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість скласти залік дистанційно на платформі Moodle в дистанційному курсі «Зовнішня політика в епоху трансформацій».